

Uzņēmējdarbības vide

Darbaspēks un nodarbinātība

Nodarbinātība

Ekonomiski aktīvo iedzīvotāju skaits Horvātijā 2012.gada beigās bija 1 719 440 iedzīvotāju, no kuriem nodarbināti bija 1 402 000 un bez darba 324 324 iedzīvotāji. Visvairāk strādājošo bija nodarbināti pakalpojumu jomā – 60%, ražošanā – 27% un lauksaimniecībā – 13%.

Bezdarba līmenis ir pieaudzis no 9,1% 2009.gadā līdz 18,9% 2012.gadā. 2013.gada martā bezdarba līmenis sasniedza 21,9%. Bezdarba līmenis dažādos Horvātijas reģionos ir atšķirīgs, sākot no 13,6% valsts austrumos (Dalmācijā) un 13% Zagrebā līdz pat 1,1% valsts ziemeļos (Lika-Seņas župānijā, Plitvices ezeru rajonā).

Noteiktā minimālā alga laika periodam no 2012.gada 1.jūnija līdz 2013.gada 31.maijam Horvātijā ir 2 814 kuna.

Avots: www.dzs.hr

Darba likumdošana

Darba ņēmēja un darba dēvēja attiecības Horvātijā reglamentē Darba likums. Starp darba ņēmēju un darba dēvēju ir jābūt noslēgtam darba līgumam. Parasti darba līgums ir beztermiņa izņemot tos gadījumus, kad darba līguma beigu datumu nosaka objektīvi iemesli – sezonālais darbs, darbs darbinieka aizvietošanas gadījumā, pagaidu darba apjoma pieaugums, pagaidu darbi, kuru izpildei darba dēvējam ir nepieciešams papildus darbaspēks u.c. Darba līguma beigu datums varbūt noteikts kā kalendārais datums vai kā notikums (piemēram, cilvēka atgriešanās darba pēc slimības). Darba likums nosaka, ka terminētā darba līguma ilgums nevar pārsniegt 3 gadus.

Minimālais vecums, kad cilvēks var tikt nodarbināts, ir 15 gadi. Pārbaudes laiks varbūt noteikts, bet tas nevar pārsniegt 6 mēnešus. Darba nedēļas ilgums nedrīkst pārsniegt 40 stundas. Vīrstundu kopskaits nedrīkst pārsniegt 10 stundas nedēļā. Ikgadējā apmaksāta atvaļinājuma ilgums ir vismaz 18 darba dienas.

Ikgadējais apmaksātais atvaļinājums nedrīkst būt mazāks par 18 darba dienām katra kalendārā gada ietvaros. Ja darbinieks veic veselībai un drošībai bīstamus darbus, tad apmaksātais atvaļinājums nedrīkst būt mazāks par 30 darba dienām. Tāpat darba ņēmējam ir tiesības uz 7 darba dienām svarīgu personisko jautājumu kārtošanai.

Par darba līguma izbeigšanu darba devējam ir jāpaziņo darba ņēmējam rakstiski. Darba līguma uzteikšanas termiņš atšķirās un ir atkarīgs no nostrādāta laika – (no 2 nedēļām, ja darbinieks tika nodarbināts mazāk nekā 1 gadu, līdz 3 mēnešiem, ja darbinieks tika nodarbināts vairāk nekā 20 gadus).

Uzņēmējdarbības formas

Dibinot uzņēmumu Horvātijā ir jāreģistrējas Saimnieciskajā tiesā, Centrālā Statistikas pārvaldē, Nodokļu pārvaldē, Horvātijas pensiju apdrošināšanas un Horvātijas veselības apdrošināšanas institūcijā. Parasti uzņēmējs izmanto pašmāju juridisko firmu pakalpojumus, kas seko līdzī uzņēmuma dibināšanas gaitai. Pirms uzņēmuma reģistrācijas jāpārlicinās Saimnieciskajā tiesā vai nav iepriekš reģistrēts uzņēmums ar tādu pašu nosaukumu. Visiem juridiskajiem dokumentiem jābūt notariāli apstiprinātiem. Uzņēmumam ir jāreģistrējas tajā tiesas nodaļā, kuras teritoriālajā jurisdikcijā atrodas jaundibinātais uzņēmums.

Pēc reģistrācijas Saimnieciskā tiesa nosūta reģistrācijas datus oficiālajam republikas laikrakstam „Norodne novine” un dienas avīzēm. Pēc reģistrācijas sertifikāta saņemšanas uzņēmums pasūta savu zīmogu. Reģistrācijas apliecības kopija jāpievieno klāt zīmoga pasūtījuma veidlapai.

15 dienu laikā pēc reģistrācijas apliecības saņemšanas Centrālā statistikas pārvalde piešķir uzņēmumam numuru un darbības kodu atbilstoši Uzņēmējdarbības nacionālajai klasifikācijai.

Pēc reģistrācijas Saimnieciskajā tiesā un Centrālā statistikas pārvaldē jaundibinātajam uzņēmumam jāreģistrējas attiecīgajā Nodokļu pārvaldes nodaļā. Uzņēmums vienlaicīgi tiek reģistrēts gan kā ienākuma nodokļa, gan kā PVN nodokļa maksātājs. 15 dienu laikā pēc uzņēmuma darbības uzsākšanas darba devējam, juridiskām personām vai fiziskām personām, kurām jāveic pabalsta iemaksas, jānosūta attiecīgie dokumenti Horvātijas Pensiju apdrošināšanas Institūta reģionālajai nodaļai.

Juridiskām personām, kurām jāveic veselības apdrošināšanas iemaksas, jāreģistrējas Horvātijas veselības apdrošināšanas institūta reģionālajā pārvaldē 15 dienu laikā pēc uzņēmuma darbības sākšanas.

Sabiedrība ar ierobežotu atbildību (abreviatūra horvātu valodā - d.o.o.) ir izplatītākais uzņēmējdarbības veids Horvātijā. Uzņēmuma īpašnieki var būt gan pašmāju, gan ārvalstu juridiskās personas un privātpersonas. Arī viena persona var dibināt sabiedrību ar ierobežotu atbildību. Pēc uzņēmuma reģistrēšanas Uzņēmuma Reģistrā, uzņēmums iegūst juridiskas personas statusu. Uzņēmums savas parādsaistības sedz ar uzņēmuma aktīviem. Sabiedrības ar ierobežotu atbildību pamatkapitāls jānorāda vietējā valūtā – kunās. Pamatkapitāls nedrīkst būt

mazāks par 20000 HRK (aptuveni 2000 LVL). Uzņēmuma organizatorisko struktūru veido uzņēmuma valde. Uzraudzības padomei ir jābūt tikai tad, ja uzņēmuma vidējais darbinieku skaits gadā pārsniedz 200, ja veic kādu īpašu uzņēmējdarbības veidu, ja uzņēmuma sākumkapitāls pārsniedz 60 000 HRK un tml.

Akciju sabiedrība. (d.d.) Akciju sabiedrības pamatā ir kapitāls un īpašnieki jeb daļu turētāji. Akciju sabiedrību var dibināt viens īpašnieks – viens daļu turētājs. Akciju sabiedrība pēc reģistrēšanās Uzņēmumu reģistrā ir juridiska persona. Kompānija par savām parādsaistībām atbild ar uzņēmuma aktīviem. Akciju turētāji nav atbildīgi par uzņēmuma parādiem. Akciju kapitālu un akcijas jāizsaka nacionālajā valūtā. Akciju kapitāla minimālais daudzums ir 200 000 HRK (20000 LVL). Akciju vērtība nedrīkst būt zemāka par 10 HRK (aptuveni 1LVL). Akciju sabiedrības administrācijā ietilpst valde, pārraudzības padome, kopsapulce.

Valdes locekļu skaitu nosaka sabiedrības statūti. Ja valde sastāv no vairākiem locekļiem, tad vienu locekli jāizraugās par valdes priekšsēdētāju. Vismaz vienam no valdes locekļiem aktīvā uzņēmumā ir jābūt uzņēmuma darbiniekam. Pārraudzības padomei jā sastāv vismaz no trim locekļiem, to skaitu nosaka sabiedrības statūti. Arī ārvalstnieks var būt pārraudzības padomē. Pārraudzības padomes locekļus ievēl Kopsapulcē uz četriem gadiem, tos var arī pārvēlēt. Pārraudzības padome pārrauga uzņēmuma pārvaldīšanu un ir tiesīga pārbaudīt uzņēmuma ekonomiskos rādītājus un uzņēmuma dokumentus. Kopsapulce sastāv no visiem akcionāriem. Kopsapulces atbildība un uzdevumi noteikti uzņēmuma statūtos.

Pilnas atbildības sabiedrība (j.t.d.) Pilnas atbildības sabiedrība ir uzņēmējdarbības veids, kur divi vai vairāk uzņēmēji apvienojas, lai vadītu labi organizētu, rentablu uzņēmumu zem viena nosaukuma. Katram dalībniekam ir neierobežota atbildība, lai segtu sabiedrības parādus ar dalībnieku aktīviem. Ikviena juridiska persona (tajā skaitā ārvalstu) var kļūt par uzņēmuma partneri. Uzņēmuma statūti nosaka attiecības (materiālās/mantiskās attiecības) starp partneriem.

Pilnas atbildības sabiedrībai nav noteikts minimālais pamatkapitāls. Partneru ieguldījums var būt gan skaidras naudas, gan materiālo īpašumu (aktīvu), tiesību, darba un citu pakalpojumu un preču veidā. Katrs partneris ir pilnvarots pārstāvēt uzņēmumu.

Komandītsabiedrība (k.d.) ir uzņēmējdarbības veids, kur divi vai vairāk uzņēmēji apvienojas, lai vadītu labi organizētu, rentablu uzņēmumu zem viena nosaukuma. Vismaz vienam partnerim ir neierobežota atbildība par uzņēmuma parādiem ar visiem saviem aktīviem (partneris ar pilnu atbildību) un vismaz vienam partnerim ir ierobežota atbildība proporcionāla tās ieguldītajiem aktīviem (partneris ar ierobežotu atbildību). Gan vietējie, gan ārvalstu uzņēmēji, tāpat arī juridiskas vienības var būt sabiedrības partneri.

Komandītsabiedrībai nav noteikts minimālais pamatkapitāls. Kompānija izveidota ar statūtu pieņemšanu, kuriem nevajag notariālu apstiprinājumu. Statūtos jānosaka, kurš no partneriem ir ar ierobežotu, kurš ar neierobežotu atbildību.

Ekonomisko interešu asociācija (GIU) (Economic Interest Association) ir juridiska vienība (persona), kuru dibina divas vai vairākas fiziskas personas vai juridiskas vienības, lai sekmētu uzņēmējdarbību, pašai juridiskai vienībai nepelnot. Asociācijas biznesa aktivitātēm jāaptver tās locekļu biznesa aktivitātes, kas asociāciju atbalsta. Asociācijas valde var sastāvēt no vienas vai vairākām fiziskām personām, kuras ieceļ asociācijas locekļi.

Filiāle

Horvātijas likumdošana nosaka, ka ārvalstu uzņēmumi un individuālie uzņēmēji var sekmēt uzņēmējdarbību Horvātijā, izveidojot valstī savu pārstāvniecību - filiāli. Uz pārstāvniecības izveidi, darbību attiecas tie paši noteikumi, kas uz vietējo uzņēmēju filiālēm.

Filiāle nav juridiska vienība. Aktīvi un tiesības no filiāļu darbības nepieder filiālei, bet dibinātājam.

Pārstāvniecība

Jebkura ārvalstu juridiska persona vai starptautiska biznesa asociācija var Horvātijā izveidot savu pārstāvniecību. Pārstāvniecība veic gan tirgus pētījumus, gan veicina produkta noietu, sniedz informāciju un organizē reprezentācijas pasākumus. Pārstāvniecība nav juridiska vienība un ir daļa no tās dibināšanas uzņēmuma. Pārstāvniecībai ir tāds pats nosaukums, kā tās dibinātājam. Ārvalstu juridiskā persona ar tās pārstāvniecību Horvātijā atbalstu var izveidot valstī vairākas pārstāvniecības filiāles.

Avots: <http://www2.hgk.hr/en/>

Nodokļu sistēma

Horvātijas nodokļu sistēmu veido tiešie un netiešie nodokļi. Tiešos nodokļus maksā privātpersona vai darba devējs un netiešos nodokļus - gala patērētājs. Tiešie nodokļi ir peļņas nodoklis, iedzīvotāju ienākuma nodoklis un papildnodoklis no iedzīvotāju ienākuma nodokļa. Netiešie nodokļi ir PVN, akcīzes nodokļi un īpašnieka maiņas nodoklis. Pārējos ieņēmumus valsts budžetā veido vietējie nodokļi (grāfistes, municipalitātes un pilsētu), muitas nodevas un sociālās apdrošināšanas iemaksas.

Uzņēmuma ienākuma nodoklis

Uzņēmuma ienākuma nodokļa likme ir 20%.

Uzņēmuma ienākuma nodokļa maksātājs ir kompānija vai fiziskā persona, kas ir Horvātijas rezidents, kas pastāvīgi un neatkarīgi ir iesaistīta ekonomiskajās aktivitātes ar mērķi gūt peļņu, ienākumus vai citus ekonomiskus labumus. Ienākuma nodokļa maksātājs ir arī nerezidenta pastāvīgais nodibinājums Horvātijā. Fiziskā persona, saimnieciskās darbības veicējs, ir UIN maksātājs:

- ja šī persona ir deklarējusi sevi kā peļņas nodokļa nevis iedzīvotāja nodokļa maksātāju, un sekojošos gadījumos:

- ja ieņēmumi taksācijas periodā pārsniedz 2 milj. HRK;
- ja kopējie ienākumi taksācijas periodā pārsniedz 400 tūkst. HRK;
- ja kopējo ilgtermiņu aktīvu vērtība pārsniedz 2 milj. HRK;
- ja vidēji taksācijas periodā tiek nodarbināti vairāk nekā 15 personas.

Iedzīvotāju ienākuma nodoklis

Horvātijas rezidentiem ir jāmaksā iedzīvotāju ienākuma nodokli par:

- ienākumiem no nodarbinātības;
- ienākumiem no personīgajām darbībām (pašnodarbināta persona);
- ienākumiem no īpašuma;
- ienākumiem no kapitāla;
- ienākumiem no apdrošināšanas, u.c. ienākumiem.

Horvātijas nerezidentiem ir jāmaksā ienākuma nodoklis no Horvātijas teritorijā gūtajiem ienākumiem.

Mēneša ienākumi	Gada ienākumi	Iedzīvotāja ienākuma likme
Līdz 2 200 HRK	Līdz 26 400 HRK	12%
No 2 200 HRK līdz 8 800 HRK	No 26 400 HRK līdz 105 600 HRK	25%
Vairāk nekā 8 800 HRK	Vairāk nekā 105 600 HRK	40%

Atsevišķajās pašvaldībās ir noteikts papildnodoklis. Papildnodokļa lielums ir atkarīgs no pašvaldībā dzīvojošo iedzīvotāju skaita. Papildnodokļa likme – 1%-30%.

Pievienotās vērtības nodoklis

Horvātijas Republikā ir spēka trīs PVN likmes:

- 25% (vispārējā likme)
- 10% (piemērota ēdamiem taukiem, eļļām, bērnu pārtikai, atsevišķiem viesnīcu pakalpojumiem)
- 0% (maizei, pienam, profesionāliem, zinātniskiem mākslas, kultūras un izglītojošiem izdevumiem, skolas grāmatām, zinātniski periodiskiem izdevumiem un dažādiem medicīniskiem un ortopēdiskiem līdzekļiem).

Uzņēmumam, kuru ar nodokli apliekamo preču un pakalpojumu piegādes vērtība gadā pārsniedz 230 000 HRK (kopš 2013.gada 1.janvāra) ir obligāti jāreģistrējas PVN reģistrā ne vēlāk kā līdz 15.datumam. Tiem uzņēmējiem, kuru ar nodokli apliekamo preču un pakalpojumu piegādes vērtība gadā nepārsniedz 230 000 HRK, ir PVN reģistrā jāiesniedz prasība izņemt viņus no PVN reģistra vai arī atstāt PVN sistēmā (lai gan viņiem ir pienākums palikt PVN sistēmā vēl 5 gadus).

Firmas nosaukuma nodoklis

Firmas nosaukuma nodoklis ir līdz 2000 HRK par katru nosaukumu (fiziskai un juridiskai personai). Nodokļa lielumu nosaka pašvaldība.

Nekustamā īpašuma nodoklis

Nekustama īpašuma nodoklis ir piemērojams tiem nekustamiem īpašumiem, uz kuriem neattiecas PVN (ar PVN apliek tos nekustamos īpašumus, kas ir pabeigti pēc 1998. gada 1. janvāra). Nekustamā īpašuma likme ir 5% no īpašuma tirgus vērtības.

Sociālās apdrošināšanas iemaksas

Sociālās apdrošināšanas iemaksas veido 35,2% no bruto darba algas, kur 20% maksā darba ņēmējs un 15,2% - darba devējs.

Avoti:

<http://worldwide-tax.com>

<http://taxrates.cc>

<http://www2.hgk.hr/en/>

<http://www.porezna-uprava.hr/en>